

KİTAP TANITIMI

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA LOKMAN HEKİM

*Hatice CEBECİ****Geliş Tarihi:** 14.05.2020**Kabul Tarihi:** 14.06.2020**Atıf Bilgisi:** Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi**Sayı:** 5**Sayfa:** 194-197**Yıl:** 2020**Dönem:** Haziran

Dr. Lokman TAŞKESENLİOĞLU, **Klasik Türk Edebiyatında Lokman Hekim**, İstanbul: Arı Sanat Yayınları, s. 264.

Lokman Hekim, birçok kültür ve medeniyette tabipliği, uzun ömürlü oluşu, bilge kişiliği ve öğütleriyle anılmaktadır. Hem Türk kültürünün hem de Sümer, Yunan, Arami, Arap kültürlerinin efsanelerine konu olmuş önemli bir isimdir. İslam dini kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'de de adıyla anılan bir sure mevcuttur.

İslam dünyasının dinî ve edebî kaynaklarında adı sâlih bir kul olarak geçen Lokman Hekim, Türk kültüründe de önemli bir yer tutmaktadır. Türklerin sözlü edebiyat ürünlerinden, klasik edebiyat eserlerine ve hatta çağdaş dönem edebiyatı eserleri de dâhil, değişik anlatı türleri ve şiirlerinde yer alan Lokman Hekim; masal, efsane, roman gibi türlerin başkahramanı olmuş ve birçok özlü sözün de söyleyeni olarak bilinmiştir. Lokman Hekim'in kim olduğu ile ilgili değişik fikirler ileri sürülmüş Lokman Hekim etrafında geniş bir anlatım hazinesi oluşturulmuştur.

* Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Lisans Üstü Öğrencisi, Giresun.
Htcebc@gmail.com/ ORCID: 0000-0003-4905-2605

Dr. Lokman Taşkesenlioğlu tarafından 2019 yılında Arı Sanat Yayınları'ndan çıkan bu eser, 264 sayfa olup dört ana bölümden oluşmaktadır. Eser derin bir araştırmanın ürünü olup birçok medeniyetin, birçok kültürün ortak değeri olan Lokman Hekim'in şairler ve yazarlarca hangi anlam ve değerlerde bahsinin geçtiğine değinilmiştir. Bu çalışma çağlarca, bütün nazım tür ve şekillerinde farklı anlam ilişkileri kurularak Lokman Hekim'den faydalandığının somut bir kanıtı olmuştur.

Dr. Lokman Taşkesenlioğlu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında uzun süre Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak görev yaptıktan sonra 2013'te "Edirneli Câhidî Ahmed Efendi; Hayatı, Sanatı ve Divanı" tez çalışması ile filoloji alanında doktora programını tamamlamıştır (Taşkesenlioğlu 2017). Ayrıca yazarın Osmanlı sahası Türk edebiyatında tür ve şahsiyetlerle ilgili çalışmaları (Taşkesenlioğlu 2018, Taşkesenlioğlu 2019) ve Osmanlı sahası dışındaki Türk edebiyatı alanlarında yayımlanmış eserleri (Taşkesenlioğlu, Maden 2017) mevcuttur.

Ele alınan çalışma ise dört ana başlık etrafında oluşturulmuştur. İlk bölümde Lokman Hekim hakkında bilgilere, doğu ve batı kaynaklarındaki dinî ve efsanevî kişiliğine dair bulgulara ve çalışma örneklerine değinmiştir.

İkinci bölümde halk edebiyatında Lokman Hekim'in türkü, mani ve koşmalarda adının bazen her derde deva bir hekim, bazen her derde deva olsa bile âşîğın derdine merhem olamayacak tabip olarak anılmış, bazen ise sevgili Lokman Hekim'e benzetilmiştir. Eserde gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde bir seçki yapılarak Lokman Hekim'in halk edebiyatında bahsinin geçtiği farklı kullanımların, değişik yüzyıllara ait örnekleri sunulmuştur.

Üçüncü bölümde ise yazar çağdaş Türk edebiyatında Lokman Hekim'in şiirden romana birçok eserde tabipliği ve uzun ömürlü oluşunun işlendiği varyantları tetkik etmiştir. Yaptığı bu tetkiklerde bazen romanın başkahramanı olurken bazen ise şiirlerde bir benzetme unsuru olarak kullanılmıştır. Yazar bu tespitlerin somut örneklerini kısa pasajlar halinde okura sunarak anlatımını zenginleştirmiştir.

Dördüncü bölüm ise Klasik Türk edebiyatında geniş bir araştırmanın sonucu olup kitabın adına asıl hizmet eden çalışmanın ana kısmını oluşturmuştur. Büyük bir kültür ve edebiyat hazinesi olan; divanlardan, mesnevilerden, mecmualardan, makalelerden detaylı bir tarama yapılarak hazırlanmıştır. Dr. Lokman Taşkesenlioğlu klasik Türk edebiyatında Lokman Hekim'i nitelik ve nicelik olarak her anlamda araştırmış ve yüzlerce şiir örneğiyle

meraklısına ve bu alanda çalışma yapacaklara kaynaklık edebilecek bir eser sunmuştur. Eserin bu bölümünün başında Lokman Hekim ile ilgili muhteva çeşitliliğine göre bir tasnif karşımıza çıkmaktadır. Her bir konu başlığında farklı yüzyılların şairlerinden zengin şiir örnekleri okura sunulmuştur. Konularına göre tasnifte karşımıza ‘Tabip Lokman Hekim’, ‘Hâkim Lokman Hekim’, ‘Tasavvufî Aşk Benzetmelerinde Lokman Hekim’, ‘Lokman Hekim’in Çaresiz Kaldığı Durumlar (Aşk, Ayrılık, Ölüm)’, ‘Sevgili ve Lokman Hekim’, ‘Mersiye, Naat, Fahriye ve Methiyelerde Lokman Hekim’, ‘Hicivlerde, Nasihatlerde Lokman Hekim’, ‘Dinî Kaynaklarda Geçen Lokman Hekim’, ‘Peygamberlerle Arasında Kurulan İlişki Bakımından Lokman Hekim’, ‘Hikmet ve İlim Sahibi Olması Yönüyle Filozoflarla Kurulan Bağlantı ve Benzetimler Açısından Lokman Hekim’ başlıklarıyla tasnif edilmiştir. Her bir başlık gerekli açıklamalardan sonra dayanak olan şiir örnekleriyle somutlaştırılmıştır. Bu bölümün ikinci kısmında ise Lokman Hekim çevresinde gelişen klasik metinler ele alınmıştır. Lokman Hekim’in bahsinin geçtiği manzum ve mensur metinlerden hikmet verici kıssalara, pendnameden Lokman Hekim’in evladına öğütlerini örnek alan beyitlere, Lokman Hekim’in tabip kişiliğine dayandırılarak yazılmış halk hekimliğindeki bazı tavsiye ve halleri içeren mensur pasaj örneğine, Lokman Hekim’in hikmet ve öğütlerini içeren nasihatnamelerden bölümlere yer verilmiştir. Bu metinlerin değerlendirmesi yapılmış, günümüz Türkçesine aktarılmış, bazı metinlerin orijinaleri, yazmalarından fotoğraflarla okura sunulmuştur.

Dr. Lokman Taşkesenlioğlu büyük bir emekle hazırlamış olduğu bu eserle, Lokman Hekim’in, tetkik ettiği metinlere kattığı anlam ve söyleyiş güzelliğini gözler önüne sermiştir. Dr. Taşkesenlioğlu bu çalışması ile çağdan çağa nesilden nesle şair ve yazarların kalemindeki Lokman Hekim’in, ömrünün uzunluğunun rivayetten öte, eserlerde dünden bugüne yaşayan, bir miras olduğunu somutlaştırmıştır, dersek mübalağa etmiş olmayız.

Kaynakça

Taşkesenlioğlu, Lokman (2017). *Kilitbahir Erenlerinden Câhidî Ahmed Efendi ve Divanı*, Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.

Taşkesenlioğlu, Lokman, Maden, Sedat (2017). *Mirze Elekber Sabir Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Hophopname*, İstanbul: Nobel Bilimsel Eserler.

Taşkesenlioğlu, Lokman (2018). *Sâdık Vicdânî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Nağamât-ı Vicdâniye*, İstanbul: Kriter Yayınları.

Taşkesenlioğlu, Lokman (2019). *Bursalı Muhammed Âkif Efendi ve Mevlidi Mir'ât-ı Muhammedî*, İstanbul: Kriter Yayınları.

Taşkesenlioğlu, Lokman (2019). *Klasik Türk Edebiyatında Lokman Hekim*, İstanbul: Arı Sanat Yayınları.